

ประโยค ป.ธ.๗
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๒

๑. เหล่าสัตว์ผู้ประกอบพร้อมด้วยกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ มีเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากปาณาติบาตเป็นต้น เหล่าใดเหล่าหนึ่ง ชื่อว่า บัณฑิต ๑ อีกอย่างหนึ่ง พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระสาวกผู้ใหญ่ ๘๐ องค์ และพระสาวกของพระตถาคตเจ้าเหล่าอื่น ครุสุเนตร และอกิตติดาบสเป็นต้น ในอดีตกาล พึงทราบว่าเป็นบัณฑิต ๑ ท่านเหล่านั้นแม้ทั้งหมด เรียกว่า บัณฑิต เพราะดำเนินไปในประโยชน์ทั้งหลายตามคติของปัญญา ๑ เพราะเหตุนั้น ในอรรถกถา พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวว่า เหล่าชนผู้ชื่อว่า บัณฑิต เพราะอรรถวิเคราะห์ว่า ย่อมดำเนินไป อธิบายว่า ย่อมไปในประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์ในภายหน้าตามคติของปัญญา ๑ แม้ในสหหัตถิปกรณ์ ท่านก็กล่าวไว้ว่า ปติ ชาติ เป็นไปในความไป ปัญญาใด ย่อมดำเนินไป คือ ย่อมไปในประโยชน์ทั้งหลาย แม้อันสุขุม ได้แก่ ย่อมทราบอาการแม้มีความบีบคั้นเป็นต้นแห่งอริยสัจ ๔ ประการมีทุกขสัจเป็นต้น เพราะเหตุนั้น ปัญญานั้น ชื่อว่า บัณฑิต บุคคลใด ไป คือ ดำเนินไป ได้แก่ เป็นไป ตามปัญญาที่ชื่อว่า บัณฑิต เพราะเหตุนั้น บุคคลนั้นชื่อว่า บัณฑิต อีกอย่างหนึ่ง ปัญญาที่ชื่อว่า บัณฑิต เกิดมีพร้อมแล้วแก่บุคคลนั้น เพราะเหตุนั้น บุคคลนั้น ชื่อว่า บัณฑิต บุคคลใด ย่อมดำเนินไป คือ ย่อมไป ตามคติของญาณ เพราะเหตุนั้น บุคคลนั้น ชื่อว่า บัณฑิต ๑ ส่วนลักษณะบัณฑิต พึงทราบด้วยอำนาจความสุจริตมีความคิดเรื่องที่คิดดีเป็นต้น ที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในพาลบัณฑิตสูตรอย่างนี้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัณฑิตลักษณะ บัณฑิตนิมิต บัณฑิตาปทาน ของบัณฑิต ๓ ประการเหล่านี้ ๓ ประการคืออะไรบ้าง ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัณฑิตในโลกนี้ เป็นผู้มีปรกติคิดเรื่องที่คิดดี เป็นผู้มีปรกติพูดคำที่พูดดี และเป็นผู้มีปรกติทำกรรมที่ทำดี ดังนี้ ๑

๒. เจตนาหายาบโดยส่วนเดียว ที่ยังกายประโยคและวจีประโยค อันเป็นเหตุตัดคำรักของชนอื่นให้ตั้งขึ้น ชื่อว่า ผรุสวาจา เพราะตั้งวิเคราะห์ว่า เป็นเครื่องกล่าวคำ

หยาบแห่งผรุสวาจีบุคคล ฯ

ในฎีกาพรหมชาลสูตร ท่านพระภูิกายาจารย์กล่าวไว้ว่า เมื่อคำเหลื่อมล้ำเหล้าใด พอถูกผรุสวาจากระทบ จิตที่ถูกโทสะประทุษร้ายและความไม่พอใจกระทบเข้าแล้ว ย่อม ประสบทุกข์เหลือประมาณ คำเหลื่อมล้ำเหล่านั้น ชื่อว่า คำรัก ฯ ก็ คำรักเหล่านั้น คืออะไร ฯ คือ อักโกสวัตถุทั้งหลายมีชาติเป็นต้น ฯ คำรักเหล่านั้น ย่อมขาดหรือ ย่อมแตกด้วยกายประโยคหรือวจีประโยคใด กายประโยคหรือวจีประโยคนั้น ชื่อว่า เป็น เหตุตัดเสียซึ่งคำรัก ฯ

ผรุสวาจา นั้น ชื่อว่า มีโทษน้อย เพราะบุคคลผู้ถูกผรุสวาจีบุคคลมุ่งหมายให้ เป็นไป มีคุณน้อย ชื่อว่า มีโทษมาก เพราะผู้นั้นมีคุณมาก ฯ อีกอย่างหนึ่ง ผรุส วาจาที่ไม่ถึงความเป็นกรรมบถ มีโทษน้อย ผรุสวาจาที่ถึงความเป็นกรรมบถนอกนี้ มีโทษมาก ฯ ในเพราะความต่างกันแห่งกิเลสทั้งหลายอ่อนและแก่กล้า ก็เหมือนกัน ฯ

ผรุสวาจา นั้นมีองค์ ๓ ประการ คือ คนอื่นที่ฟังดำ ๑ จิตโกรธ ๑ การดำ ๑ บรรดาองค์ ๓ ประการนั้น ท่านมุ่งหมายถึงจิตโกรธด้วยความประสงคิในการ ดำ หาได้มุ่งหมายถึงจิตโกรธด้วยประสงคิในอันให้ตายไม่ ฯ เพราะเมื่อมีจิตโกรธด้วย ความประสงคิในอันให้ตาย ย่อมเป็นพยาบาทแน่แท้ ฯ

—◆—
ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๗
แปล ไทยเป็นมคธ
พ.ศ. ๒๕๔๒

๑. ปณฺชิตา นาม เย เกจิ ปาณาติปาตาเวรมณฺีอาทิตสกุสลกมฺมปฺลสมนฺนาคตา
สตุตา ฯ อปิฉ พุทฺธปฺปฺเจกพุทฺธอสีติมหาสาวกา อญฺเณ จ ตถาคตสาวกา อตีเต
สุเนตตสตุถาอกิตฺติตาปสาทโย จ ปณฺชิตาติ เวทิตพฺพา ฯ สพฺเพปิ เต อตุเถสุ ปณฺฉาคคฺคิยา
คฺมนโต ปณฺชิตาติ วุจฺจนฺติ ฯ เตนฺฏรฺกถายํ ปณฺชิตฺตีติ ปณฺชิตา ทิฏฺฐธฺมมิกสมฺปรายิเกสุ
อตุเถสุ ฃาณคคฺคิยา คจฺจนฺตีติ อธิปฺปาโยติ ฯ สพฺพนํตียมปิ ปฺชิตี คคฺคิยํ สุซฺเมสุปิ อตุเถสุ
ปณฺชิตี คจฺจนฺติ ทุกฺขาทินํ ปิพฺพาทิกิปี อาการํ ชานาตีติ ปณฺชิตา ปณฺชิตาย อีโต คโต
ปวตฺโตติ ปณฺชิตโต อถวา สญฺชาตา ปณฺชิตา เอตฺตสฺสาติ ปณฺชิตโต ปณฺชิตี ฃาณคคฺคิยา
คจฺจนฺตีติ ปณฺชิตโตติ วุตฺตํ ฯ ปณฺชิตลฺกฺขณานิ ตฺถ ตีณิมานิ ภิกฺขเว ปณฺชิตสฺส
ปณฺชิตลฺกฺขณานิ ปณฺชิตนํมิตฺตานิ ปณฺชิตาปทานานิ กตฺมานิ ตีณิ อธิ ภิกฺขเว ปณฺชิตโต
สุจฺฉินฺตจฺฉินฺตี จ โหติ สุภาสิตภาสี จ สุกตฺกมฺมการี จาติ เอวํ พาลปณฺชิตสฺสตุเต วุตฺตานิ
สุจฺฉินฺตจฺฉินฺตนาทินํ วเสน เวทิตพฺพานิ ฯ

(มังกฺลคฺคทีปนี พาลปณฺชิตเสวนาภถา ข้อ ๑๘ หน้า ๑๔ - ๑๕)

๒. ปฺรสุต มมฺมจฺเจทกกายวจีปโยคสมฺภูจฺฉาปีกา เอกนฺตมฺรฺสเจตนา มฺรฺสวาจา มฺรฺส
วตฺติ เอตฺถายาติ กตฺวา ฯ

พฺรหฺมชาลฎฺฐีกายํ มมฺมานิ วิสมานิ เยสุ มฺรฺสวาจาย จฺฉิปตฺมตฺเตสุ ทฺฐจฺฉารุจฺฉิมภฺรึตํ
จิตฺตํ อธิมตฺตทุกฺขปฺปตฺตํ โหติ ฯ กานิ ปนฺ ตานิ ฯ ชาตีอาทินิ อุกโกสวตฺตุนิ ฯ ตานิ
จฺฉฺชฺชนฺติ ภิกฺชฺชนฺติ วา เยน กายวจีปโยเคน โส มมฺมจฺเจทโกติ วุตฺตํ ฯ

สา ยํ สนฺธาย ปวตฺติตา ตสฺส อปฺปฺคฺคตฺตาย อปฺปฺสาวชฺชา มหาคฺคตฺตาย
มหาสาวชฺชา ฯ อปิฉ กมฺมปฺลภาวํ อปฺปฺคฺคตา อปฺปฺสาวชฺชา อิตฺรา มหาสาวชฺชา ฯ ตถา
กิลฺลีสานํ มฺหุติพฺพตาภเต ฯ

ตสฺสา ตโย สมฺภารา อุกโกสิตพฺโพ ปโร กฺุปีตจฺจิตฺตํ อุกโกสฺนาติ ฯ

คคฺคต อุกโกสฺสาธิปฺปาเยเนว กฺุปีตจฺจิตฺตํ น มรณฺาธิปฺปาเยน ฯ มรณฺาธิปฺปาเยน ทิ
จฺจิตฺตโกเป สติ พฺยาปาโทเยว โหตีติ ฯ

(มังกฺลคฺคทีปนี วินยภถา ข้อ ๒๑๓, ๒๑๕, ๒๑๖ หน้า ๒๐๕ - ๒๑๑)